

การพัฒนาสุขภาพของผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลมหาพรหมณ์
อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*

THE DEVELOPMENT OF THE ELDERLY HEALTH IN THE MAHA
PHRAM SUB-DISTRICT MUNICIPALITY BANGBAN,
PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA PROVINCE

พระมหาบำรุง ธรรมเสฏฐโฐ
Phramaha Bumrung Dhammaseththo
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
E-mail: Brt260137@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้เพื่อศึกษาระดับการพัฒนา ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาสุขภาพของผู้สูงอายุ เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะการพัฒนาสุขภาพของผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลมหาพรหมณ์ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี

ผลการวิจัยพบว่า ระดับการพัฒนาสุขภาพของผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลมหาพรหมณ์ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตามหลักภวนาธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาสุขภาพของผู้สูงอายุตามหลักภวนาธรรมกับยุทธศาสตร์การพัฒนาส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลมหาพรหมณ์ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และการพัฒนาสุขภาพผู้สูงอายุกับยุทธศาสตร์การพัฒนาส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลมหาพรหมณ์อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 3. ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะการพัฒนาสุขภาพผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลมหาพรหมณ์ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ผู้สูงอายุมีโรคประจำตัวและร่างกายไม่แข็งแรง จึงไม่สามารถออกกำลังกายได้มากเท่าที่ควร และไม่สามารถเข้าร่วมปฏิบัติธรรมได้ ฉะนั้น ควรจัดกิจกรรมการออกกำลังกายและการปฏิบัติธรรมภายในชุมชนให้ผู้สูงอายุ

คำสำคัญ: การพัฒนา; สุขภาพผู้สูงอายุ; เทศบาลตำบล

Abstract

This article is to study the level of development. The relationship between the development of the well-being of the elderly to study the problem Obstacles and Suggestions for Elderly Health Development of Mahaphram Sub-district Municipality, Bang Ban District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province It is a research method.

The results of the research were as follows: Elderly wellbeing development level of Maha Brahmin Sub-District Municipality, Bang Ban District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province According to the principle of prayer The overall picture is at a moderate level. Relationship between the development of the well-being of the elderly according to the Phawanatham principle and the strategy of developing and promoting the quality of life for the elderly of Mahaphram Sub-district Municipality, Bang Ban District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province Have a relatively high level of positive correlation With statistical significance at level 0.01 and the development of elderly well-being and the strategy of developing and promoting the quality of life of the elderly of Mahaphram Sub-district Municipality, Bang Ban District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. Have a high level of positive relationships 3. Problems, obstacles and recommendations for the development of the elderly well-being of the Mahaphram Sub-District Municipality, Bang Ban District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province, found that the elderly had congenital disease and the body was not healthy. Therefore unable to exercise as much as they should and unable to participate in the dharma practice, therefore, exercise and meditation activities in the community should be organized for the elderly.

Keywords : The Development; The Elderly health; Sub-District Municipality

บทนำ

การเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของประชากรผู้สูงอายุกลายเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในหลายประเทศทั่วโลก การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างประชากรเป็นประเด็นสำคัญที่ผู้นำระดับภูมิภาคและระดับชาติต้องให้ความสำคัญ เนื่องจากภาวะผู้สูงอายุนั้นไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อตัวบุคคลหรือภายในครอบครัวเท่านั้น แต่ได้ส่งผลกระทบต่อสังคมระดับประเทศและระดับโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลกระทบที่เกิดขึ้นกับภาคเศรษฐกิจ ทั้งนี้ องค์การสหประชาชาติ เสนอว่าผู้สูงอายุ หมายถึง ประชากรทั้งชายและหญิงที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป หากดูจากภาพรวมทั่วโลกพบว่า ประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป อาศัยอยู่ในทวีปเอเชียมากที่สุด ถ้าจะให้เห็นภาพชัดเจนขึ้นก็คือจำนวนเกินครึ่งหนึ่งของประชากรทั่วโลกที่มีอายุเกิน 60 ปี อาศัยอยู่ในทวีปเอเชียนอกจากนั้นองค์การอนามัยโลกยังชี้ให้เห็นว่า แนวโน้มการเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุในประเทศกำลังพัฒนา ที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว เมื่อเทียบกับประเทศที่พัฒนาแล้ว จะเห็นได้ว่า กลุ่มประเทศพัฒนาแล้วส่วนใหญ่มีอัตราการเพิ่มของประชากรผู้สูงอายุอย่างรวดเร็ว พร้อมกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไปพร้อม ๆ กัน การเข้าสู่การเป็นสังคมของผู้สูงอายุของแต่ละประเทศหรือแต่ละสังคมมีความแตกต่างกันไปตามบริบทเฉพาะของประเทศหรือสังคมนั้น ๆ (Feddersen, & Ludtke, 2011) และผลงานจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ทำให้คนญี่ปุ่นต้องทำงานหนัก วิธีการใช้ชีวิตแบบเกื้อกูลกันในโครงสร้างแบบครอบครัวใหญ่ และวัฒนธรรมการดูแลผู้สูงอายุด้วยครอบครัวลดหายไป ผลที่ตามมาคือมีผู้สูงอายุที่ต้องอยู่แบบโดดเดี่ยวโดยลำพังเป็นจำนวนมาก เพื่อตอบรับกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น รัฐบาลญี่ปุ่นสนับสนุนการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและระบบในการดูแลผู้สูงอายุในหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นศูนย์ชุมชน ศูนย์ดูแลผู้สูงอายุ จัดให้มีที่พักอาศัยรูปแบบต่าง ๆ

ประเทศไทยมีอัตราการเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุ โดยก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในระยะเวลาอันสั้น ทั้งจำนวนและสัดส่วนของผู้สูงอายุต่อประชาชน โดยรวมเพิ่มขึ้นมากและอย่างรวดเร็ว ในปี พ.ศ. 2561 ประเทศไทยมีประชากรทั้งหมด ในจำนวนนี้เป็นผู้สูงอายุ 12 ล้านคนหรือคิดเป็นร้อยละ 18 ของประชากรทั้งหมด ประเด็นท้าทายที่สำคัญ คือ ประชากรไทยกำลังมีอายุสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว คาดว่าในปี พ.ศ. 2567 จะเริ่มเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ และคาดการณ์ว่าในปี พ.ศ. 2593 ประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 65 ปี ขึ้นไป จะคิดเป็นร้อยละ 27.4 ของประชากรทั้งประเทศ ซึ่งมากเป็นอันดับ 5 ของเอเชีย รองจากญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ฮองกง และไต้หวัน การที่จำนวนและสัดส่วนของผู้สูงอายุไทยได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วทำให้เกิดปัญหาที่สังคมไทยอาจตั้งตัวรับไม่ทัน (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2560, น. 56) สิ่งหนึ่งที่พร้อมกับจำนวนที่เพิ่มขึ้นและความยืนยาวของชีวิตที่สูงขึ้น คือ ปัญหาสุขภาพ ทุกภาคส่วนของสังคมจึงเริ่มเห็นความสำคัญของการเตรียมความพร้อมเพื่อผู้สูงอายุ เพราะสิ่งนี้จะเป็นการป้องกันและแก้ปัญหาผู้สูงอายุได้ดีที่สุด (จิตติมา กตัญญู และวิทยา ตันอารีย์, 2553) สำหรับปัญหาในผู้สูงอายุนั้น สามารถแยกได้ 3 ด้าน คือ 1) การเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย ระบบต่าง ๆ

ทำงานได้ลดลง 2) การเปลี่ยนแปลงด้านจิตใจ และ 3) การเปลี่ยนแปลงด้านสังคม อย่างไรก็ตาม การเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพจึงเป็นหนทางที่จะบรรเทาปัญหาต่าง ๆ ในผู้สูงอายุ ซึ่งพระพุทธศาสนาสอนให้คนรู้จักความจริงของธรรมชาติของชีวิตให้รู้จักตนเอง พิจารณาแก้ไข ปัญหาด้วยตนเอง ด้วยหลักการและเหตุผล โดยเฉพาะหลักภาวนา 4 ซึ่งเป็นหลักพุทธธรรมเพื่อ ใช้สำหรับการทำให้เจริญขึ้น ประกอบด้วย กายภาวนา สิลภาวนา จิตภาวนา และปัญญาภาวนา เทศบาลตำบลมหาพราหมณ์ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีนโยบายการส่งเสริม และพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุนั้น เทศบาลตำบลมหาพราหมณ์ ได้ส่งเสริมกิจกรรม นันทนาการต่าง ๆ สนับสนุนเบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ดูแลช่วยเหลือเรื่องที่อยู่อาศัย สำหรับ ผู้ที่มีรายได้น้อย โดยอยู่ภายใต้อำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งและพระราชบัญญัติ กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 (เทศบาลตำบลมหาพราหมณ์, 2562) ในการสังคมสงเคราะห์และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส ได้ปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาลในการส่งเสริมสวัสดิการแก่ ผู้สูงอายุ เพื่อส่งเสริมสุขภาพของชุมชนและการอยู่ร่วมกันในสังคม

จากประเด็นสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาสุขภาวะ ผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลมหาพราหมณ์ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยเฉพาะ บทบาทในการดูแลผู้สูงอายุ เพื่อจะช่วยให้ภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในระดับท้องถิ่นเข้าใจถึง บทบาทในการดูแลผู้สูงอายุรวมถึงการสะท้อนปัญหา และความต้องการของผู้สูงอายุ เพื่อเป็น ประโยชน์ให้แก่องค์กรที่เกี่ยวข้องได้นำไปกำหนดแนวทางการสนับสนุนการดูแล และการ จัดบริการให้แก่ผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพ เสริมสร้างให้ผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลมหา พราหมณ์ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในครอบครัวและสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรีและมีคุณค่า ตลอดจนผล ที่ได้รับสามารถนำมาปรับใช้กับประชากรผู้สูงอายุในพื้นที่อื่นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาสุขภาวะผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลมหาพราหมณ์ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาสุขภาวะผู้สูงอายุกับยุทธศาสตร์การพัฒนา ส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลมหาพราหมณ์ อำเภอบางบาล จังหวัด พระนครศรีอยุธยา
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ การพัฒนาสุขภาวะผู้สูงอายุของเทศบาล ตำบลมหาพราหมณ์ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรในการศึกษา คือ ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลมหาพราหมณ์ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย 3 ตำบล ได้แก่ 1) ตำบลมหาพราหมณ์ จำนวน 705 คน 2) ตำบลสะพานไทย จำนวน 349 คน 3) ตำบลวัดยม จำนวน 303 คน รวมทั้งสิ้น 1,357 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ บุคคลที่มีความรู้ความสามารถด้านที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาสุขภาพของผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลมหาพราหมณ์ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 6 กลุ่ม จำนวน 9 รูป/คน ได้แก่ 1) พระสงฆ์ 2) ผู้บริหารระดับสูง 3) ผู้บริหารระดับกลาง 4) ประธานชมรมผู้สูงอายุ 5) ประชาชนชาวบ้าน 6) นักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 1) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิดในการสร้างแบบสอบถาม 2) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารการวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ 3) ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม 4) สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล 5) นำเสนอร่างแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษา สารนิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข 6) นำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้ (Try out) กับประชาชนที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 ชุด เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น 7) นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา 8) จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับจริง แล้วนำไปแจกกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย 9) รวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง แล้วนำมาวิเคราะห์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ดังนี้ 1) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์ 2) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารการวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ 3) ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ 4) สร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อนำมาวิเคราะห์

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก 1) ขอนหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยถึงผู้ให้ข้อมูล เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ 2) ทำการนัดวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สัมภาษณ์ตามที่กำหนดไว้

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โดยวิธีการดังนี้ 1) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ 2) นำข้อความจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกนำมาจำแนกเป็นประเด็นและเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย 3) วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ประกอบบริบท 4) สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย เรื่อง “การพัฒนาสุขภาพของผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลมหาพราหมณ์ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. การศึกษาระดับการพัฒนาพัฒนาสุขภาพผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลมหาพราหมณ์ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า ระดับการพัฒนาสุขภาพผู้สูงอายุ ตามหลักหลักภาวะนาธรรม เทศบาลได้ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุรู้จักดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขภายในครอบครัว ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีความรับผิดชอบต่อตนเอง และสังคม ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมรณรงค์การลด ละ เลิก อบายมุข เช่น การดื่มสุรา เสพยาเสพติดให้โทษ เป็นต้น ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับการพัฒนาพัฒนาสุขภาพผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลมหาพราหมณ์ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตามหลักภาวะนาธรรม

(n=309)

ข้อ	การพัฒนาสุขภาพผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลมหาพราหมณ์ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	ระดับการพัฒนา		
		\bar{x}	S.D.	แปลผล
1	ด้านกายภาวนา	3.55	0.683	มาก
2	ด้านศีลภาวนา	3.46	0.664	ปานกลาง
3	ด้านจิตภาวนา	3.54	0.716	มาก
4	ด้านปัญญาภาวนา	3.42	0.716	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม		3.49	0.613	ปานกลาง

จากข้อมูลในตารางที่ 1 ระดับการพัฒนาสุขภาพผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลมหาพราหมณ์ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยาตามหลักภาวะนาธรรม โดยภาพรวม ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาสุขภาพผู้สูงอายุกับยุทธศาสตร์การพัฒนาส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลมหาพราหมณ์ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาสุขภาพตามหลักภาวะนาธรรมกับยุทธศาสตร์

การพัฒนาส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลมหาพราหมณ์ และการพัฒนาสุขภาพเวชศาสตร์การพัฒนาระดับสูงวัยของเทศบาลตำบลมหาพราหมณ์ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตารางที่ 2 การพัฒนาสุขภาพตามหลักภาวะธรรมกับยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับสูงวัยของเทศบาลตำบลมหาพราหมณ์ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	ยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับสูงวัย	ตัวแปรตาม			
		การสร้างความรู้ความเข้าใจด้านสุขภาพ	การเสริมสร้างคุณธรรม	การเสริมทักษะในการดูแลสุขภาพ	การแลกเปลี่ยนเรียนรู้
การพัฒนาสุขภาพผู้สูงอายุตามหลักภาวะธรรมภาพรวม	.785**	.727**	.664**	.601**	.740**
ตัวแปรต้น					
1. ด้านกายภาพ	.630**	.598**	.519**	.470**	.607**
2. ด้านศีลธรรม	.688**	.646**	.593**	.531**	.625**
3. ด้านจิตวิทยา	.710**	.642**	.593**	.551**	.683**
4. ด้านปัญญา	.738**	.677**	.636**	.566**	.690**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากข้อมูลในตารางที่ 2 พบว่าการพัฒนาสุขภาพผู้สูงอายุตามหลักภาวะธรรมกับยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับสูงวัยของเทศบาลตำบลมหาพราหมณ์ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์กันเชิงบวกในระดับปานกลาง ($R = .785^{**}$)

ตารางที่ 3 การพัฒนาสุขภาวะตามหลักภาวะธรรมกับยุทธศาสตร์การพัฒนาส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลมหาพราหมณ์ บางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	ยุทธศาสตร์การพัฒนาส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ	ตัวแปรตาม				
		การสร้างความรู้ความเข้าใจ	เชิงร่างกาย	การเสริมสร้างสุขภาพจิตใจ	ทักษะในการดูแลสุขภาพ	การแลกเปลี่ยนเรียนรู้
การพัฒนาสุขภาวะผู้สูงอายุโดยภาพรวม	.848**	.770**	.727**	.695**	.757**	
ตัวแปรต้น	1. ด้านจิตวิญญาณ	.729**	.684**	.617**	.567**	.669**
	2. ด้านเป้าหมายของชีวิต	.771**	.683**	.658**	.637**	.705**
	3. ด้านการทำงาน	.673**	.610**	.558**	.572**	.600**
	4. ด้านมิตรภาพ	.699**	.622**	.621**	.575**	.615**
	5. ด้านความรัก	.749**	.691**	.653**	.618**	.644**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากข้อมูลในตารางที่ 3 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาสุขภาวะผู้สูงอายุกับยุทธศาสตร์การพัฒนาส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลมหาพราหมณ์ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์กันเชิงบวกในระดับสูง ($R=.848^{**}$)

3. การศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะการพัฒนาสุขภาวะผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลมหาพราหมณ์ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า

ปัญหาและอุปสรรค การพัฒนาสุขภาวะผู้สูงอายุตามหลักภาวะธรรม

1. ผู้สูงอายุส่วนใหญ่นอนหลับไม่เพียงพอ นอนคืนละ 4-5 ชั่วโมง จึงทำให้มีความอ่อนเพลีย ไม่สดชื่น

2. ผู้สูงอายุบางส่วนยังมีการดื่มสุร่าอยู่ตามหมู่บ้านและในงานเลี้ยงต่าง ๆ

3. ผู้สูงอายุมักคิดว่าตนเองไร้คุณค่า ไม่สามารถทำประโยชน์ให้แก่ใครได้

4. ผู้สูงอายุบางส่วนไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมปฏิบัติธรรมได้ เพราะเดินทางไม่สะดวก

5. ปัญหาและอุปสรรค การพัฒนาสุขภาวะผู้สูงอายุตามแนวคิดหลักการพัฒนาสุขภาวะ

6. ผู้สูงอายุบางส่วนมีความรู้สึกที่ตนเองมีอายุมากขึ้น จะรู้สึกว่าตนเองไม่มีคุณค่า

7. ผู้สูงอายุรู้สึกว่าตนเองไม่มีเป้าหมายในบั้นปลายของชีวิต และในบั้นปลายของชีวิตไม่รู้จะทำอะไรต่อไปนอกจากอยู่แต่บ้านเฉย ๆ

8. ผู้สูงอายุคิดว่าตนเองไม่มีความสามารถที่จะทำงานได้เพราะอายุมากขึ้น

9. ผู้สูงอายุบางส่วน ไม่มีโอกาสที่จะได้พูดคุยกับผู้สูงอายุด้วยกัน ด้วยเหตุผลหลายประการ เช่น ต้องอยู่บ้านทำงานบ้าน ไม่สามารถออกจากบ้านได้ด้วยร่างกายที่ไม่แข็งแรง

10. ผู้สูงอายุบางส่วนไม่ได้รับความรักจากคนรอบข้าง เพื่อนบ้าน เพราะผู้สูงอายุบางส่วนอยู่บ้านคนเดียว ลูกหลานไปทำงาน

ปัญหาและอุปสรรค การพัฒนาสุขภาวะผู้สูงอายุตามยุทธศาสตร์การพัฒนาส่งเสริมคุณภาพชีวิต

1. ผู้สูงอายุบางส่วนขาดการออกกำลังกาย เพราะไม่สะดวกเดินทางไปร่วมออกกำลังกายได้

2. ผู้สูงอายุบางส่วนไม่มีการฝึกทำสมาธิ และไม่เคร่งครัดในการรักษาศีล 5 เพื่อทำให้จิตใจสงบ เบิกบาน

3. ผู้สูงอายุไม่มีทักษะหรือวิธีการดูแลสุขภาพที่ถูกวิธีมากเท่าที่ควร เพราะยิ่งอายุมากขึ้นควรมีการดูแลสุขภาพตนเองที่ถูกต้อง

4. ผู้สูงอายุบางส่วน ไม่สามารถแลกเปลี่ยนความรู้ ความสามารถของตนเองได้มากเท่าที่ควร จึงเป็นสาเหตุให้มีความเครียด ความเหงา วิตกกังวล เพราะไม่ได้พูดคุยกับสังคมภายนอกเท่าที่ควร

ข้อเสนอแนะ การพัฒนาสุขภาพของผู้สูงอายุตามหลักภวนาธรรม

1. ควรฝึกสมาธิ เพื่อไม่ให้ความเครียดมารบกวนจิตใจ เพื่อให้การนอนหลับที่ดี

2. ผู้สูงอายุควรปฏิบัติตามหลักศีล 5 ให้เคร่งครัดมากยิ่งขึ้น

3. ควรหาโอกาสหรือจัดกิจกรรมให้ผู้สูงอายุได้เข้าสังคมเพื่อให้เกิดการพูดคุยกับคนอื่น ๆ มากขึ้น

4. ต้องการให้จัดกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนที่ใกล้ ๆ บ้านตนเอง

ข้อเสนอแนะ การพัฒนาสุขภาพของผู้สูงอายุตามแนวคิดหลักการพัฒนาสุขภาพ

1. ควรให้ผู้สูงอายุได้นำความรู้ที่ได้สั่งสมมานั้น นำมาถ่ายทอดให้คนรุ่นหลัง เพื่อให้ผู้สูงอายุได้ตระหนักถึงคุณค่าของตนเองมากยิ่งขึ้น

2. ควรจัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้มีเป้าหมายในบั้นปลายของชีวิต ให้มีความสุข และควรหากิจกรรมยามว่างให้ผู้สูงอายุได้มีเวลาทำระหว่างวัน

3. ควรเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้ทำงาน และมีงานทำ

4. ควรจัดให้มีกิจกรรมภายในชุมชนให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสมาพูดคุยกันให้มากขึ้นกว่าเดิม

5. ควรจัดให้มีการประสานสัมพันธ์กันกับเพื่อนบ้าน และคนในชุมชน

ข้อเสนอแนะ การพัฒนาสุขภาพของผู้สูงอายุตามยุทธศาสตร์การพัฒนาส่งเสริมคุณภาพชีวิต

1. ผู้สูงอายุบางส่วนขาดการออกกำลังกาย เพราะไม่สะดวกเดินทางไปร่วมออกกำลังกายได้

2. ผู้สูงอายุบางส่วนไม่มีการฝึกทำสมาธิ และไม่เคร่งครัดในการรักษาศีล 5 เพื่อทำให้จิตใจสงบ เบิกบาน

3. ผู้สูงอายุไม่มีทักษะหรือวิธีการดูแลสุขภาพที่ถูกวิธีมากเท่าที่ควร เพราะยิ่งอายุมากขึ้นควรมีการดูแลสุขภาพตนเองที่ถูกต้อง

4. ผู้สูงอายุบางส่วน ไม่สามารถแลกเปลี่ยนความรู้ ความสามารถของตนเองได้มากเท่าที่ควร จึงเป็นสาเหตุให้มีความเครียด ความเหงา วิตกกังวล เพราะไม่ได้พูดคุยกับสังคมภายนอกเท่าที่ควร

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาสุขภาวะผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลมหาพราหมณ์ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” มีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1) อภิปรายผลการวิเคราะห์ระดับการพัฒนาสุขภาวะผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลมหาพราหมณ์ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จากวัตถุประสงค์การวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาสุขภาวะตามหลักภวนาธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านกายภาพ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านจิตภวนา ด้านปัญญาภวนา และด้านศีลภวนา ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจาก ด้านกายภาพ พบว่า การพัฒนาสุขภาวะผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลมหาพราหมณ์ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านกายภาพอยู่ในระดับมาก หมายความว่า เทศบาลได้พัฒนากิจกรรมให้ผู้สูงอายุมีการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิถีวรรณ แสงสิงห์ (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาวิถีชีวิตของผู้สูงอายุตามหลักพุทธธรรม : กรณีศึกษาชุมชนบ้านลือคำหาญ อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี” ผลการวิจัยพบว่า ด้านร่างกาย หลักธรรมที่ส่งเสริมสุขภาพ ไตรลักษณ์ อริยสัจ 4 ความไม่เที่ยงของสังขาร ความไม่คงที่สภาวะเสื่อมของสังขารทำให้เป็นทุกข์ ที่ไม่สอดคล้อง เพราะเนื่องมาจากการนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ที่ยังไม่มีความชัดเจนในเรื่องของการพัฒนาสุขภาวะผู้สูงอายุมากเท่าที่ควร

จากผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาสุขภาวะตามแนวคิด โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านเป้าหมายของชีวิต มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านจิตวิญญาณ ด้านความรัก ด้านมิตรภาพ และด้านการทำงาน ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจาก ด้านเป้าหมายของชีวิต พบว่า การพัฒนาสุขภาวะผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลมหาพราหมณ์ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อยู่ในระดับมาก หมายความว่า เทศบาลได้จัดฝึกอบรมการประกอบอาชีพและการหารายได้แก่ผู้สูงอายุ มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ผศ.ดร. สุเทพ สารบรรณ (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาและการเสริมสร้างสุขภาวะของผู้สูงอายุ ในจังหวัดพะเยา” ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้สูงอายุในจังหวัดพะเยาในหลายชุมชนมีการรวมตัวกันในรูปแบบขององค์กร เช่น เป็นชมรมหรือโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความรู้ เช่น งานประดิษฐ์ งานฝีมือต่าง ๆ รวมถึงการดูแลสุขภาพที่ถูกต้อง มีการแสวงหาความรู้โดยการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิมาเป็นวิทยากรให้ความรู้หรือไปศึกษาดู

งานนอกสถานที่ มีการจัดระบบข้อมูลความรู้และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งในชมรมและระหว่างชมรม การดำเนินงานดังกล่าวอาศัยเครือข่ายทั้งภายในและภายนอก

2) อภิปรายผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาสุขภาวะผู้สูงอายุกับยุทธศาสตร์การพัฒนาส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลมหาพรหมณ์ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

การพัฒนาสุขภาวะผู้สูงอายุตามหลักภวนาธรรม มีความสัมพันธ์กับยุทธศาสตร์การพัฒนาส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางทุกด้าน การพัฒนาสุขภาวะผู้สูงอายุ มีความสัมพันธ์กับยุทธศาสตร์การพัฒนาส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางทุกด้าน

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การพัฒนาสุขภาวะผู้สูงอายุตามหลักภวนาธรรม มีความสัมพันธ์กับยุทธศาสตร์การพัฒนาส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลมหาพรหมณ์ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 หมายความว่า เมื่อผู้สูงอายุได้รับการพัฒนาตามหลักภวนาธรรมมากขึ้น ก็จะส่งผลให้ยุทธศาสตร์การพัฒนาส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุมีประสิทธิภาพมากขึ้น มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูวิบูลเจติยาภิรม (ทวี มีสุข) (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “กระบวนการเตรียมความพร้อมของวัดในการส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุ” ผลการวิจัยพบว่า 1) การส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุของวัดในจังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสุขภาวะทางกาย อยู่ในระดับมากที่สุด

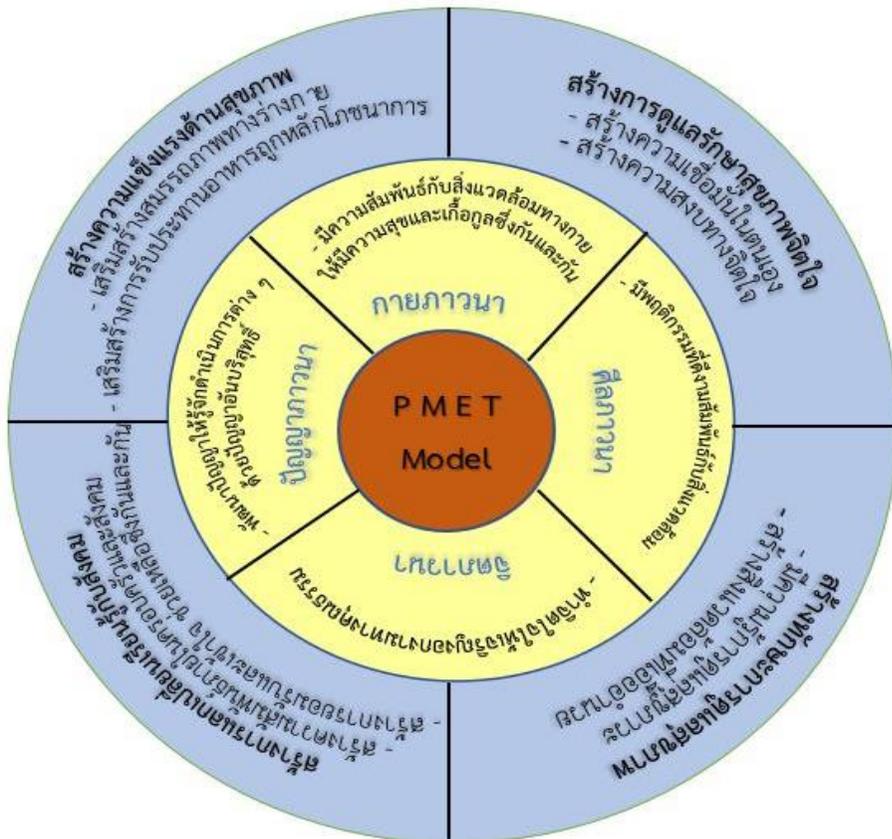
ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การพัฒนาสุขภาวะผู้สูงอายุตามแนวคิด มีความสัมพันธ์กับยุทธศาสตร์การพัฒนาส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลมหาพรหมณ์ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 กล่าวคือ เมื่อผู้สูงอายุได้รับการพัฒนาตามหลักการพัฒนาสุขภาวะผู้สูงอายุมากขึ้น ก็จะส่งผลให้ยุทธศาสตร์การพัฒนาส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุมีประสิทธิภาพมากขึ้น มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูภาวนาโพธิคุณ (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “บทบาทการเสริมสร้างสุขภาวะเชิงพุทธของสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดขอนแก่น” ผลการวิจัยพบว่า สุขภาวะเป็นสภาวะที่บุคคลและสังคมมีความสุข ซึ่งไม่ใช่สภาวะที่อยู่ ตรงกันข้ามกับความทุกข์ เพราะมีความสัมพันธ์กันในรูปของการเพิ่มหรือลดปริมาณของความทุกข์ เมื่อความทุกข์ลดลง ปริมาณความสุขก็เพิ่มขึ้น การมีความสุขจึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ตระหนักถึงคุณค่าของความสุข

3) อภิปรายผลการวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ การพัฒนาสุขภาวะผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลมหาพรหมณ์ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

ปัญหา อุปสรรค การพัฒนาสุขภาวะผู้สูงอายุตามหลักทฤษฎีการศึกษาวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่นอนหลับไม่เพียงพอ นอนคืนละ 4-5 ชั่วโมง จึงทำให้มีความอ่อนเพลีย ไม่สดชื่น ผู้สูงอายุดื่มน้ำน้อยมาก ขาดการออกกำลังกาย เพราะด้วยร่างกายที่ไม่แข็งแรง ยังมีการดื่มสุรายู่อตามหมู่บ้านและในงานเลี้ยงต่าง ๆ ยังไม่สามารถละเว้นการพุดบพุดส่อเสียด ผู้สูงอายุบางส่วนมีความรู้สึกที่ตัวเองมีอายุมากขึ้น จะรู้สึกว่าตนเองไม่มีคุณค่า รู้สึกว่าตนเองไม่มีเป้าหมายในบั้นปลายของชีวิต และในบั้นปลายของชีวิตไม่รู้จะทำอะไรต่อไป นอกจากอยู่แต่บ้านเฉย ๆ ควรให้ผู้สูงอายุได้นำความรู้ที่ได้สั่งสมมานั้น นำมาถ่ายทอดให้คนรุ่นหลัง เพื่อให้ผู้สูงอายุได้ตระหนักถึงคุณค่าของตนเองมากยิ่งขึ้น ผู้สูงอายุบางส่วนขาดการออกกำลังกาย เพราะไม่สะดวกเดินทางไปร่วมออกกำลังกายได้ ไม่มีการฝึกทำสมาธิ และไม่เคร่งครัดในการรักษาศีล 5 ควรมีการจัดการให้ความรู้ด้านการออกกำลังกาย ที่สามารถทำเองได้ในขณะที่อยู่บ้าน นอกจากการเดินออกกำลังกายให้มากขึ้นกว่าเดิม

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาสุขภาวะผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลมหาพราหมณ์ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” สามารถสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการทำวิจัย

1. มีนโยบายส่งเสริมกิจกรรมให้ผู้สูงอายุมีความรับผิดชอบต่อนตนเองและสังคม
2. นโยบายเร่งด่วน ควรจัดกิจกรรมการปฏิบัติธรรม เพื่ออบรมจิตใจให้เข้มแข็ง เพิ่มทักษะด้านการฟัง พูด คิด เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาสุขภาพของผู้สูงอายุตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา
2. ควรศึกษาวิจัยรูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

เอกสารอ้างอิง

- จิตติมา กตัญญู และวิทยา ตันอารีย์. (2553). *หลักการดูแลผู้สูงอายุเบื้องต้น*. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- จิตติวรรณ แสงสิงห์. (2557). *การศึกษาวีถีชีวิตของผู้สูงอายุตามหลักพุทธธรรม : กรณีศึกษาชุมชนบ้านลือคำหาญ อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เทศบาลตำบลมหาพราหมณ์. (2562). *รายงานผลการดำเนินงานประจำปี*. พระนครศรีอยุธยา: เทศบาลตำบลมหาพราหมณ์.
- สุเทพ สารบรรณ. (2559). *การพัฒนาและการเสริมสร้างสุขภาพของผู้สูงอายุในจังหวัดพะเยา*. (รายงานการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูภาวนาโพธิคุณ. (2557). *บทบาทการเสริมสร้างสุขภาพเชิงพุทธของสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดขอนแก่น*. (รายงานการวิจัย). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น.
- พระครูวิบูลเจติยาภิรม (ทวี มีสุข). (2561). *กระบวนการเตรียมความพร้อมของวัดในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีมหาบัณฑิต สาขาการพัฒนาสังคม). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2560). *สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ.
- Feddersen, E. & Ludtke, I. (2011) *Living for the Elderly-Principles and Processes*. Birkhauser: Germany.